

Manual de bones pràctiques lingüístiques en l'atenció a joves en centres de protecció

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

Desembre del 2025

Barcelona

Plataforma per la Llengua

C. Sant Honorat 7, principal 1a

08002 Barcelona

93 321 18 03

www.plataforma-llengua.cat

Introducció

Aquest manual neix de la necessitat de **garantir que el català**, com a **llengua comuna** i **de cohesió**, es **mantingui viu i present** en els espais d'**atenció social** destinats a **joves en situació de vulnerabilitat**, que solen provenir de contextos migratoris o tenen trajectòries familiars complexes. Diversos estudis han evidenciat que la llengua utilitzada en la intervenció social no és neutral: el codi lingüístic pot actuar com a **pont** o com a barrera, i té un impacte directe en la **creació de vincles**, la **integració** i la **igualtat d'oportunitats**. La recerca elaborada per Plataforma per la Llengua en col·laboració amb professionals del sector mostra que, tot i que molts educadors reconeixen la importància del català, sovint es troben amb **difficultats pràctiques per mantenir-lo** com a **llengua d'ús habitual** en situacions de tensió, urgència o emoció.

Aquest manual, per tant, vol oferir **eines concretes**, reals i aplicables perquè els **professionals** puguin desenvolupar una **comunicació empàtica**, **eficaç** i **coherent** amb el model de convivència lingüística que promou la **societat catalana**.

El català: llengua d'acollida, llengua de convivència

Capítol 1

Per què català?

El català no només és la **llengua pròpia de Catalunya**, sinó també una **eina clau** per a la **inclusió social i laboral** dels joves. Dominar-lo els **obre portes** a més formació, a més opcions de feina i a una millor participació en la vida social i cultural del país.

Molts estudis estadístics indiquen que el fet de conèixer el català suposa a Catalunya **més oportunitats** de **trobar feina** i de tenir **sous alts**. Per exemple, la tesi doctoral de l'economista Antonio di Paolo va demostrar que, entre les persones migrants o filles de migrants, **saber parlar i escriure en català** té un efecte causal en els ingressos mensuals del voltant del **18 % més**.

És a dir, les persones migrants que coneixen el català **guanyen**, de mitjana, un 18 % més que aquelles que no el coneixen. D'altra banda, el coneixement del català no només suposa obtenir millors salaris, sinó que també permet tenir **accés a moltes més oportunitats de feina**, especialment al sector públic.

Ara bé, aprendre català no és només una oportunitat per ascendir econòmicament i laboralment: és formar part d'una **comunitat**, entendre-la i poder-hi interactuar amb **autonomia** i **confiança**. Quan un menor tutelat aprèn i utilitza el català, fa un **pas important cap a la seva integració** plena i al seu **futur** personal i professional.

Els educadors i altres professionals dels centres tenen un paper essencial com a referents lingüístics. Mantenir el català en la comunicació quotidiana, amb coherència i paciència, és la clau per afavorir l'aprenentatge i l'ús del català per part dels joves.

Encara que el jove respongui en castellà o mostri dificultats inicials, és important continuar **parlant-li en català amb naturalitat**. Aquesta constància crea un entorn lingüístic d'exposició i confiança, que **facilita l'aprenentatge** progressiu i transmet el **valor de la llengua** com a part del vincle educatiu i de la vida comunitària.

Capítol 2

Guia de situacions

En aquest capítol us presentem **cinc escenaris habituals** en què el treballador pot dubtar sobre com mantenir o reforçar l'ús del català a l'hora d'interactuar amb els joves.

Cada situació inclou **recomanacions pràctiques** per adoptar l'estratègia i l'enfocament adequats en cada cas.

Primer escenari:

“Quan el jove no entén el català”

Segon escenari:

“Quan vols crear vincle o confiança”

Tercer escenari:

“Quan el jove sent rebuig cap al català”

Quart escenari:

“Quan hi ha tensió o conflicte”

Cinquè escenari:

“Quan el jove té vergonya o por d'equivocar-se parlant en català”

Primer escenari:

“Quan el jove no entén el català”

De vegades es dona el fet que inicialment el jove no comprèn el català. És una situació usual, tenint en compte que els joves estan en procés d'aprendre'l, i una situació que es pot donar en qualsevol àmbit més enllà dels centres d'acollida. L'objectiu en aquests casos és no renunciar a la llengua, sinó fer-la accessible.

Recomanació pràctica:

- Parlar amb frases senzilles, repetir conceptes clau i combinar llenguatge verbal amb elements visuals o gestuals. Es pot fer servir un suport visual (pictogrames, imatges d'objectes, expressions facials) i mantenir el català com a base de la interacció.
- Si el jove no entén alguna paraula, es pot reformular o acompanyar amb gestos, però sempre retornant al català, per normalitzar-ne l'ús i reforçar-ne la presència. D'aquesta manera, es fomenta que els joves també es llancin a parlar-lo amb seguretat i espontaneïtat.
- És clau no canviar d'idioma, atès que la tria inicial de la llengua determina la resta de la conversa i, fins i tot, del vincle amb aquella persona, és a dir, l'hàbit d'ús lingüístic. Un cop que s'ha començat amb una altra llengua, serà complicat establir el vincle en català.

Segon escenari:

“Quan vols crear vincle o confiança”

Recorda que el llenguatge no és només una eina de transmissió d'informació, sinó també de relació i reconeixement. El català pot actuar com a llengua d'acollida, especialment quan s'utilitza amb afecte, humor o proximitat. Pot ser una llengua, al igual que qualsevol altra, que permet crear un vincle entre dues persones.

Recomanació pràctica:

- Expressar-se en català sense por d'errar, utilitzant expressions quotidianes i càlides: “Bon dia, com estàs?”, “M'agrada parlar amb tu”, “Gràcies per ajudar-me”. Aquest ús emocional del català reforça la pertinença i la dignitat del jove dins el context d'acollida, i permet crear un vincle afectiu i proper entre el treballador i el menor.

Terçer escenari:

“Quan el jove sent rebuig cap al català”

Aquest escenari aborda una situació que per diverses causes es dona sovint entre els joves migrants: el rebuig envers el català. Molts joves veuen el català com una llengua innecessària i, fins i tot, molesta. Tanmateix, aquest rebuig moltes vegades el provoca la inseguretat i la poca competència en aquesta llengua. És per això que l'educador té un paper clau en l'adquisició d'aquesta competència.

Recomanació pràctica:

- Esforçar-se a transmetre la idea que el català és totalment necessària per integrar-se completament a Catalunya i, sobretot, poder formar-s'hi i tenir un futur laboral exitós. És important destacar que la gent aprecia molt que els nouvinguts facin l'esforç d'aprendre i parlar català, la qual cosa pot servir-los molt. També és crucial mostrar al jove que el català no és només la llengua de l'escola o dels treballadors del centre, sinó també una llengua usada cada dia per molts joves, una llengua dels i per als joves. Algunes maneres de mostrar-ho poden ser la música urbana, els esports, l'anime, el manga o els videojocs en català.

Quart escenari:

“Quan hi ha tensió o conflicte”

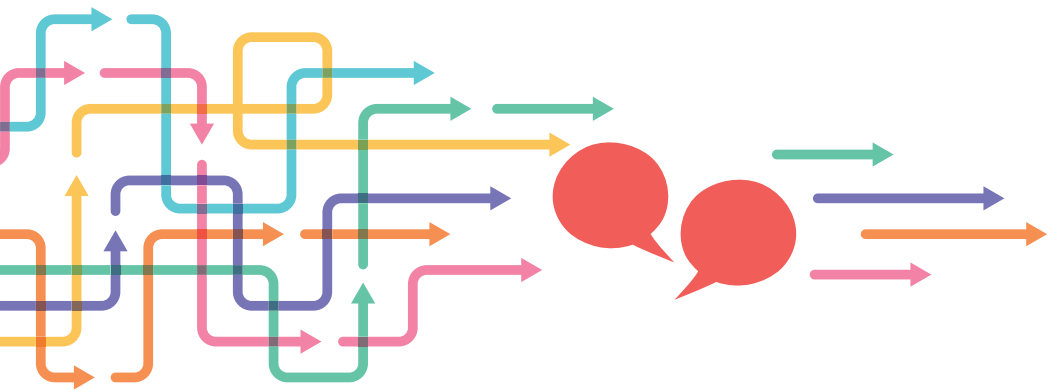
Aquest quart escenari treballa un dels moments més delicats. Sovint, en situacions d'estrès o desacord, el professional tendeix a canviar de llengua de manera inconscient, pensant que així reduirà la tensió.

Recomanació pràctica:

- Mantenir el català com a llengua de calma i coherència, reduint el to i utilitzant frases breus i empàtiques. Per exemple: “Entenc que estàs enfadat”, “Parlem-ne amb calma”, “Som aquí per ajudar-te”.

El manteniment del català transmet seguretat, continuïtat i, sobretot, la idea que el català serveix per a totes les situacions diàries i àmbits de comunicació, incloses aquelles més serioses o difícils.

Cinquè escenari:

“Quan el jove té vergonya o por d'equivocar-se parlant en català”

Un fenomen que ocorre sovint entre els nouvinguts que estan aprenent català és evitar parlar-lo per por o vergonya de fer-ho malament i sonar ridícul.

Recomanació pràctica:

- En aquests casos és crucial donar reforç positiu als joves que comencen a intentar fer servir el català, animant-los i deixant clar que la millor manera per millorar el català és practicant-lo, fent-lo servir.
- També és clau deixar-los clar que no s'han d'avergonyir de fer errades o necessitar ajuda amb la llengua, atès que és un procés totalment normal a l'hora d'adquirir una nova llengua.
- Alhora, és molt important també no corregir totes les errades que pugui cometre el jove, atès que podria desanimar-lo o saturar-lo. Corregir errades amablement i assertivament és un gran ajut per aprendre la llengua, però s'ha de fer amb compte i en petites dosis, sense esperar que els nouvinguts parlin un català perfecte des del principi.

Capítol 3

Rituals lingüístics

Aquest capítol proposa la **incorporació del català** en els **hàbits diaris** del centre: el moment del bon dia, la paraula de la setmana, o jocs lingüístics col·lectius.

S'hi explica com aquestes pràctiques creen un **entorn** on la llengua no és percebuda com una exigència, sinó com un **element natural de convivència**.

Sis rituals lingüístics per incorporar el català al dia a dia

1. El “Bon dia” compartit

Cada matí, en començar les activitats, un jove diferent diu “bon dia” en català a tot el grup, i els altres responen. Es pot acompanyar amb una frase positiva o un refrany català curt.

Això crea una rutina amable i reforça la llengua com a llengua de convivència.

2. La paraula o expressió de la setmana

Cada setmana es tria comunitàriament una paraula o expressió quotidiana en català (com què tal?, quin pal!, de debò?), que es treballa oralment o visualment al tauler del centre.

Els joves poden intentar utilitzar-la en converses reals.

3. El “repte lingüístic del dia”

Un petit repte diari, com “avui digues tres coses en català a algú” o “formula una pregunta en català”.

Els educadors poden reconèixer els esforços amb punts o adhesius, fent-ho lúdic i participatiu.

4. Moments fixos en català

Establir alguns moments del dia en què sempre es fa servir el català, per exemple durant els àpats, les assemblees o els jocs.

No com a norma rígida, sinó com a costum compartit una mena de microhàbit lingüístic.

5. El mural col·lectiu de llengua viva

Un espai visual on els joves poden afegir paraules, frases o dibuixos que han après o que els agraden en català.

El mural creix progressivament i reflecteix el procés col·lectiu d'aprenentatge i apropiació de la llengua.

6. El “Com m’he sentit avui?”

Al final de la jornada, el grup es reuneix uns minuts per compartir en català com s’han sentit durant el dia. Cada jove pot expressar amb una o dues frases alguna emoció, una cosa que li ha agradat o que li ha costat. Es poden utilitzar targetes amb emoticones o paraules com content, tranquil, nerviós, orgullós... per facilitar la participació.

Aquest ritual ajuda a tancar el dia de manera conscient, i afavoreix l’expressió emocional i la pràctica natural del català en un context de confiança i respecte, així com el sentit de fraternitat i comunitat entre els joves.

Capítol 4

Guia d'organitzacions per connectar els joves amb la llengua

Aquest capítol inclou una **selecció d'entitats** i **projectes culturals** catalans que ofereixen **activitats obertes** o **formacions** per a joves: espais, clubs esportius, biblioteques, escoles, associacions culturals i projectes de mentoria lingüística.

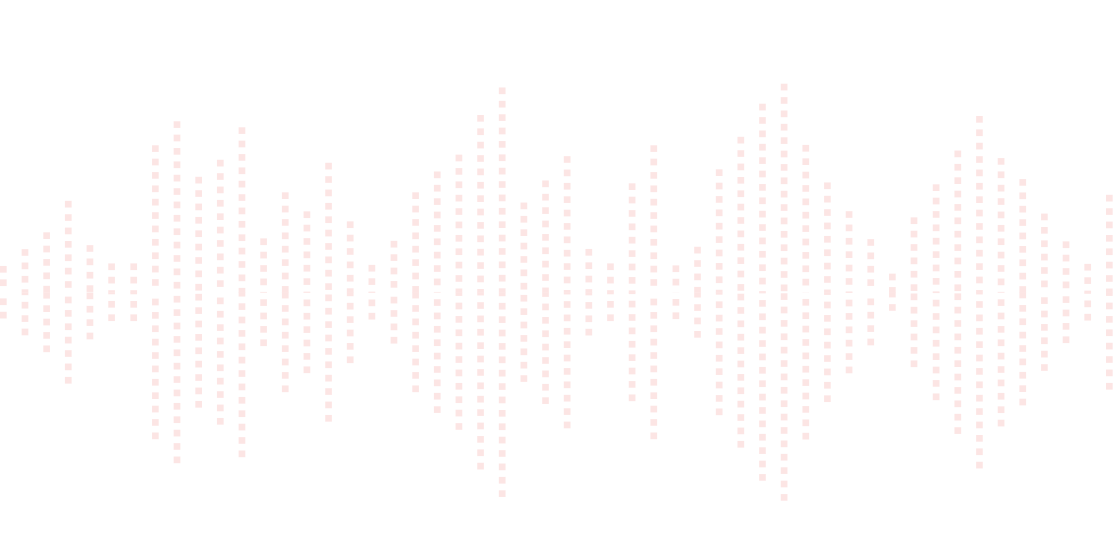
Aquesta secció pretén facilitar als centres un **pont amb la comunitat i promoure la participació activa dels joves en la vida social i cultural en català.**

Propostes d'activitats i organitzacions per connectar els joves amb la llengua

Més enllà del centre, hi ha moltes maneres d'enfortir el vincle dels joves amb el català a través d'experiències col·lectives, lúdiques i culturals. La llengua també es viu fora de l'aula i dels espais formals; és en l'**activitat compartida** on adquireix **sentit i emoció**.

Pel que fa a l'aprenentatge directe **del català**, hi ha avui dia moltes activitats i entitats que es dediquen a fomentar-ne l'aprenentatge i la pràctica. Un exemple d'iniciativa amb la qual els joves poden estar més en contacte amb el català és Xerrem (organitzat per la Coordinadora d'Associacions de la Llengua, CAL), el qual organitza grups de conversa en català arreu de tot el territori. També existeixen moltes aplicacions de mòbil i webs que poden ser eines molt útils per aprendre català de manera amena, destacant-hi Parla.cat, una plataforma desenvolupada per la Generalitat que permet aprendre català des de zero des del francès, l'anglès o el castellà.

Les entitats juvenils com Acció Escolta de Catalunya o els agrupaments d'escoltes i guies ofereixen un entorn natural per a la pràctica del català. En aquestes activitats, el llenguatge esdevé eina d'organització, de convivència i de cooperació, i permet als joves incorporar-lo sense pressió, en un context de joc i compromís comunitari.

L'esport és un altre àmbit clau per reforçar hàbits lingüístics positius. Participar en clubs, tornejos o activitats esportives on el català és la llengua d'ús pot ajudar a vincular l'esforç, la disciplina i la companyonia amb la comunicació en català. Tant si és futbol, com bàsquet, dansa o escalada, l'objectiu és que la llengua sigui part del moviment i de l'equip.

La música també pot esdevenir un canal d'identificació i expressió lingüística. Escoltar grups catalans actuals, descobrir festivals locals o participar en tallers de percussió i cant col·lectiu ajuda a viure la llengua des de l'emoció i la creativitat. La música en català, des de les cançons populars fins al pop o el rap, pot ser un pont entre el món juvenil i la cultura pròpia.

Els museus i les biblioteques ofereixen activitats educatives i participatives en català que permeten treballar la llengua des de la curiositat i el coneixement. Espais com els museus, els centres culturals, els espais joves, les fundacions o les biblioteques de barri disposen de tallers, exposicions i lectures guiades que combinen aprenentatge, cultura i llengua d'una manera natural i accessible.

Finalment, les **sortides de dia** són una oportunitat per connectar llengua, natura i convivència. Visites a espais naturals arran del territori, moltes de les quals combinen aprenentatge, sostenibilitat i contacte amb animals, permetent als joves aprendre vocabulari, expressar emocions i compartir experiències en català fora de l'entorn habitual.

Objectiu comú

Aquestes propostes tenen un objectiu comú: fer del català una llengua de vida quotidiana, d'activitat i d'emoció compartida, més enllà de la comunicació formal.

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**